

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.
Pentru economi numai 4 cor. pe an.
Pentru România pe an 15 Lei.
Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se scotesc după tarifă cu
prețuri foarte moderate
Abonamentele se plătesc înainte.
Apare în fiecare Sâmbătă.

Proiectul de lege asupra învățământului din Ungaria.

Oficiosul „Pester Lloyd“ în unul din n-rile sale din urmă, în câteva șire scurte, amintește de un articol de fond, apărut în chestia proiectului legilor școlare, sub titlul din fruntea acestui articol, în foaia din Berlin „Berliner Börsen-Zeitung“ (*). „P. Ll.“ nu spune multe, ci se mărginește a scoate la iveală „tonul simpatic“ în care e ținut articolul.

Fruntașa foaie din Berlin vestește însă în termeni aspri năzuința de maghiarizare a noului proiect și dovedește, că proiectul nu urmărește ținta pedagogiei, ci cea mai crasă maghiarizare. Ca și cetitorii nostri să se poată încredința de „tonul simpatic“ al articolului, îl dăm aici în întregime. Importantul ziar german scrie:

„Înainte de a-și părăsi fotoliul ministerial, poate pentru a cuceri bunăvoința guvernului ce are să-l înlocuiască, ministrul ungar de culte Berzeviczy, a dispus, să i-se traducă planul său de lege și în limba germană, ca și Germania să se poată încredința, de caracterul „nevinovat“ al acestui plan de lege.

Două tendențe, mai ales, caracterizează acest proiect de lege: în detriental instrucțiunii generale, impune, fără rezervă, instrucția în limba maghiară, și folosindu-se de acest motiv, prin autoritatea de stat încetușează școlile confesionale!

Instrucțiunea în limba maghiară e introdusă în toate școlile elementare din Ungaria, cum bine se știe, prin articolul de lege XIX. din 1879. De altă parte însă, de fapt nu s-a putut contesta, că în părțile unde naționalitățile (Germani, Români, Sirbi, împreună 1/2 a populației țării) trăiesc în masse compacte, rezultatele acestei instrucțiuni sunt prea neînșănătate. În loc de a trage însă din faptul acesta concluzia firească, că însușirea unei limbi străine în școlile, mai ales în școlile populare, pretutindeni acolo, unde nu e nici cel mai mic prilej de a auzi altă limbă decât cea maternă, e o încercare zădărnice și nefolositoare, — noul proiect cere dela instrucția în limba maghiară rezultate enorme și anume, ca elevii nemaghiari să-și însușească limba maghiară în așa măsură, încât, corăspunzător relațiilor, să-și poată exprima gândurile, corect, în limba maghiară, și să poată scrie, calcula și citi, de-așemenea corect, în această limbă! Acest rezultat pedagogic, chiar și pe lângă instrucția în limba proprie maternă a elevilor, ar fi un titlu de mândrie rară pentru ori-ce școală populară; a cere însă aceste rezultate, în afară de limba maternă,

în o limbă absolut străină pentru școlari, înseamnă a împedea, în mod fatal, instrucțiunea generală, deoarece partea de leu a timpului, și de altminteri destul de scurt, ar servi pentru învățarea unui singur obiect...

Intențiunea aceasta de a asigura limbii maghiare rolul stăpînitor în școlile populare, îi servește proiectului dlui Berzeviczy de pretext pentru a încetușea toate școlile populare confesionale. Căci deja legile existente oferiau pretexte de ajuns pentru protejerea limbii maghiare. Dreptul de vizitație a inspectorilor școlari, precum și stabilirea, prin minister, a planului de învățămînt, nu urmăreau alt scop.

Conform legilor religioase vechi, constituționale și garantate prin jurămîntul regal, — legea asupra învățămîntului din 1868, asigurase confesiunilor dreptul de a-și crește și disciplina ele însăle învățătorii aplicați la școlile lor.

Noul proiect aduce două reforme noi: dispune că esamenul candidaților de învățători, are să se întimplă în fața unei comisii instituite de guvern, că răspunsurile din mai multe obiecte înșănătate, au să se dea în limba maghiară și pe urmă, că în anumite cazuri dreptul de disciplinare le compete, cu nerepectarea autonomiilor bisericesti — autorităților de stat și resp. celor comitatense!

Comisia administrativă, compusă din membrii congregaționali și oficianți de stat, poate porni cercetare disciplinară pentru rezultatele nemulțămitoare obținute în instrucția limbii maghiare sau pentru o instrucție în „direcțiune contrară statului“. Ministrul are dreptul să închidă ori-ce școală populară confesională, a carei învățători, din motivele amintite, au fost de două ori destituiți. Dacă ne dăm samă de ce momente subiective și arbitrare depinde destituirea unui învățător, suntem îndreptățiți să spunem: că prin dispozițiunile acestea, autoritatea de stat a pus streangul în jurul gîtului școlilor confesionale, ca să le sugrume cînd îi va plăcea!

În fața acestor dispozițiuni tendențioase, toate celelalte dispozițiuni cari țintesc sporierea lefurilor, școli mai potrivite ș. a. — își perd ori-ce înșănătate, deoarece sau sunt deja introduse din partea autorităților confesionale interesate, sau ar fi prea scump plătite.

Numai bisericile, ai căror credincioși să recrutează dintre naționalitățile nemaghiare, și-au exprimat în memorande bine chibzuite și serios motivate indignarea îndreptățită, celelalte biserici au tăcut, de-oare-ce ideea maghiarizării astăzi sufoacă în Ungaria ori-ce alte idei. Și față de aceste biserici se potriveșc vorbele celui mai mare scriitor maghiar, Coloman Mikszáth, vorbe pline de o ironie amară: Maghiarul ar permite astăzi chiar să i-se taie pe spate brezde adînci, dacă pluggul ar fi roșu-alb-verde.

Opinia publică va putea acum judeca asupra tendenței proiectului și va putea tot odată constata cită credință merită foile oficiale maghiare cînd spun, că noul proiect nu urmărește alte scopuri, decât scopurile urmărite de proiectele altor state.

Dacă proiectul acesta ar deveni lege, Ungaria ar înceta de-a mai face parte dintre statele civilizate.

Acesta e tonul ziarului berliner, despre care „P. Lloyd“ spune, că e „ton simpatic“ pentru politiciii maghiari.

Apoi nouă ne e și mai simpatic....

Alegerea dela Orăștie.

Comisia de verificare Nr. V. a dietei, care a început pertractarea ponosului dat de dnii Simon-Schulleri contra alegerii dela Orăștie, — nu și-a putut urma pertractarea Luni în 3 April, pe cînd vestise că o va urma, căci bolnăvindu-se referentul comisiei, a amînat de nou, pe timp nehotărît, desbaterea mai încolo a afacerii.

Una din două: ori dl referent s'a bolnăvit într'adevăr, ori vîzînd cit e de bolnav, „ponosul“ însuși, lasă vreme tovarășiei de aici, de a mai fabrica „motive“ nouă, — precum aflăm că să și face.

Zvîrcoliri.

— Harapii să spală. —

Mult le stă în gît, ca o gălușcă prea mare, pe care n'o pot inghiți, la purtătorii „politice“ ungurești din părțile noastre, alegerea dela Orăștie.

Duminea trecută o deputație de unguri dela Orăștie și jur, au fost la Pesta, și în aceeași vreme și fișpanul comitatului, dl Mara. Să spunem că au făcut și unii și alții „văzuta“ la comisia de verificare a alegerii dela Orăștie, și au șoptit membrilor ei cîte toate. Au mai dus și ceva scripte nouă, ca dovadă că pe aici dorința e mare ca alegerea să fie nimicită, că am a reușit Românul numai cu siluirile cele mari ce s'ar fi făcut asupra alegătorilor.

Destul că în urma acestei vizite, referentul comisiei care să verifice alegerea, s'a înștiințat „marod“, și nu urmărea Luni cu pertractarea. — Iar în timpul „beteșugului“ lui, auzim, că agenții administrației umblă ca duși de duhuri pe sate, pe la birae și nebirae, pe unde numai au nădejde că vor găsi cîte un om slab, și caută să scoată dela ei declarațiuni, că ei numai de frică au votat cu Dr. Vlad, nu din tragere de inimă!

Aceste declarații (scociortte mai ales de dincolo de Murăș) le trimit apoi la comisie, ca dovezi că aici alegerea n'a fost liberă, ci siluită de noi Români!

În deosebi fișolgab. Fekete și rupe tare după atari „dovezi“, doar-doar se mai spală prin ele, că alegerea asta la negrit de tot!

Și auzim, că să găsec oameni slabi de inger, cari, ca și biraele din notariatul Bozeșului, — spun că da, ei „de frică“ au votat cu Dr. Vlad, că de nu, n'aveau ce mai căuta în sat! Ei cred că prin asta fac o plăcere și solgăbirăului, după-ce alegerea și așa a trecut!

Și ei vor fi puși să joare că așa-i cum au spus la protocolul acesta de după alegere. Și putea-vor ei jura strîmb, — că să știe că nu i-a silit nimenea, — putea-vor ei jura strîmb, numai ca să facă voia solgăbirăului lor ce nu-și mai află stare, și a fabricantului de șpir din Orăștie, înfrățit cu directorul gimnaziului, cari ar dori să să nimicească alegerea, și să arate, că ei, cu mărturii scoase chiar din mijlocul nostru, ne bat pe noi pe Români și ne fac de rîs la lume?

Dar noi dorim să se facă cercetarea în cauza alegerii, că ea va scoate și mai mult la iveală cit de perfizi și de vulpește să poartă potrivnicii aceste alegeri. Că să vor frige. Chiar și cei cari azi, din prostie, dau la protocol lucrurile cerute lor de agenții vicleni ai administrației, — în fața jurămîntului să vor pocăi și vor mărturisii adevărul, că nimenea pe ei nu i-a siluit!

Suntem siguri de asta!

Alegere nouă la Arpașul-de-jos.

Niculită Șerban de Voila plutește între cer și pămînt!

Curia în ședința sa de Sîmbăta trecută, a nimicit alegerea, care îl mai așezase odată în scaunul de deputat!

Nici nu să mai întilnește cu el în veci!

Să știe, că se dase luptă grea între Dr. Nicolae Șerban, care a candidat cu program guvernamental tiszaișt, și între Dr. Octavian Vasu, care candidase cu program național român.

Dr. Șerban făcuse înainte de alegere un țîrg urît asupra mandatului său: După cum a scos la iveală e arătare la judecătorie, a baronului Born din Pesta, Șerban voia să-și vîndă cercul numitului baron pentru câteva zeci de mii. El zicea: alt candidat nu poate aduna poporul, eu îl am pe tot. Mă candidiez pe mine și pe baron, și coala pe la amiaz eu mă retrag și rămîne numai el. Și a dat în scris înainte declarația de retragere!

Dar planul nu s'a sfitit. Candidatul Dr. Vasu avea partid tare. Și așa Dr. Șerban nici n'a mai candidat și pe Born.

Affînd despre asta, baronul s'a năcăjit și coala după amiaz a dat el la președinte declarația de retragere a lui Șerban, pe care o avea în mână! Dacă Șerban l'a păcălit, necandîndu-l, las' să fie el și mai păcălit!

Atunci președintele vîzîndu-să în primejdie de a fi silit să proclame ales pe Dr. Vasu, a suspendat alegerea, și a început a cere, prin telegraf îndrumări de la mai marii „liberali“ din Făgăraș, și ce răspuns i-a venit, ce nu, după două ciasuri și jumătate, — a început a lăsa să meargă alegerea nainte, tot primind voturi pentru Șerban. În timpul acesta de 2 ciasuri și mai bine, căpăii stăpînirii mai alergase și ei după oameni și cu mijloacele cunoscute, adunaseră încă alegători de cei „patrioți“ și așa au scos pe Șerban „ales“ de nou.

Dar partidul contrar a apelat la Curie, care avînd în vedere multele lucruri slabe puse la cale

de Șerban și unele săvîrșite de el însuși, și mai pe sus de toate ținînd samă de porunca hotărîtă a legii, că dacă un președinte de alegere, întrerupe alegerea pe vreme de mai mult ca două ciasuri, — aceea trebuie să fie nimicită, a nimicit alegerea asta, și a judecat pe președintele Szabó să plătească cheluelile de vre-o 1000 coroane!

Va fi deci alegere nouă la Arpaș.

Partidul național român își va pune negreșit de nou candidatul său, — care de data asta trebuie să iasă biruitor! —

Aflăm, că comitetul partidului să va întruni în cel mai scurt, timp, și consultîndu-să asupra stărilor din cerc, își va numi candidatul său oficios, pe care va trebui să-l spriginească toți Români, cu îndoită tărie!

Omul stăpînirii s'a compromis de-a binele.

Cine ar mai crede în el și s'ar mai alătura la el?

Români din cercul Arpașului! Ochii întregului popor român vor fi privind spre voi. Vedeți să nu mai cădeți în ispite, ci prin noua alegere, să reparați și aceea ce în trecut s'a greșit acolo!

Să vă putem saluta cu drag ca înălțați în șirul cerurilor celor brave și strălucitoare românești!

CRIZA

Încă nu este deslegare.

Partidul kossuthist nu să dă. Vrea biruință deplină, ori nimic. Și așa încordarea între Monarch și cercurile politice dătătoare de ton din Pesta, e încă tot cea știută, ba chiar mai mare.

În lupta dintre kossuthiști și Dominitor, M. Sa s'a arătat aplecac spre pace. Anume a dat să se întăleagă, că lasă să vie la cîrmă un guvern din sinul kossuthiștilor, dar așa, că mărul de ceartă, treburile militare, să fie scoase din luptă, anume: guvernul militar să nu mai ceară cele 450 milioane pentru tunuri și trebuințe militare, nici sporirea numărului de recruți, — dar și opoziția să nu mai ceară limba de comandă maghiară și steag maghiar și alte schimbări mari în armată. Fac o pace pe aceste chestii, și anume pe 2—3 ani.

Kossuth Franți s'a și arătat aplicat a intra în acest țîrg, și a scris Sîmbăta trecută prin foile din Pesta, că el e de părere, că așa s'ar putea primi pacea și ei ar avea a lua în mână ocîrmuirea țării. Dar toți credincioșii săi s'au zburlit la vorba asta și au ținut sfat și au hotărît că Doamne ferește, așa ceva nu să poate; facă Kossuth pace, dar ei nu! Au respins mâna de pace ce li-se întindea de sus.

De ce? Pentru-că vād că Maestrea Sa o om bătrîn; nu poate suporta mult hărțuelile grele ale astorfel de lupte irititoare și, dacă azi a dat semn de pace în un fel, mâne, obosit și scirbit, le va da și tot ce cer, numai să aibă iară pace!

Și poate nici nu-și fac rău socoteala kossuthiștii.

Fortărea listelor.

Dacă e toată lumea cuminte, de ce n'ar fi și comisiile de rec-tificare a listelor electorale din cercul Orăștiei?

Kossuth vestea, nainte cu vre-o două săptămîni, că pot fi alegeri nouă în curînd.

Acum, că între opoziția kosuthistă și Domnitor, s'au rupt înțelegerile, și M. Sa a plecat Mercuri la Viena, fără a fi putut isprăvi ceva, — știrile din Pesta spun, că neajungându-se la vre-o înțelegere pentru formarea unui guvern rezonabil nou, — treburile să conduc mai departe de Tisza și soții, demisionați de altfel, — până doar-doar' să va putea înjgheba un alt guvern.

Iar în legătură cu acestea, să spun de nou, că să poate să urmeze și alegeri nouă.

Dar' chiar de n'ar urma așa în curînd, totuși cam în anul viitor, e aproape sigur că vor fi încă alegeri, cari vor fi o luptă pe viață și moarte între cele două partide mai mari din dietă, că acum care să iasă deplin puternic pentru a putea cîrmui țara.

În vederea acestei puțințe, comisiile de rectificarea listelor, — lucrează cu socoteală și cumpăneală, ca să le facă tari pentru partidul cutare și slabe pentru cutare, — după cum cei din comisie au drag pe unul ori pe altul din partide.

În cercul Orăștiei, comisia de dincoace de Murăș, și-a arătat inima pentru partidul lui Vörös așa, că unde numai a putut, a făcut scăpați pe Români din listă. Mai ales cei cu dare la două comune, dacă n'au mers în persoană să ducă și libărușul din celalalt sat, — au fost lăsați afară!

În Cugir apoi au fost luați în listă peste 30 de inși, cari n'au nici un drept, decît titlul că-s lucrători palmași la fabrica de fer, deci slugi supuși poruncii de sus!... Dare cită să recere, nu au.

La Orăștie au cerut mai mulți Români din Pricaz, cari au atîta moșie pe hotarul Orașului, cită să cere ca să fie alegători după censul de oraș, să fie luați în lista orașului, — aș! comisia s'a făcut n'aude n'avede, și nu i-a luat, Doamne feri, deși legea express le dă drept oamenilor a figura și ei în lista orașului ca alegători. Iar de cei fără drept, s'au luat și aci 30—40!

FOIȚA

Strigoii.

— Din ale bunicului povești. —

Ci-că a fost odată, că de n'ar fi fost cine ar și povesti. A fost pe vremea când erau tare mulți împărați pe pămînt, vestiți în lung și-n larg, și cari în sările de iarnă neavînd ce mai lucra, se adunau cu pipa în povești unii la alții. Și ci-că tot pe vremea aia trăia și un om bătrîn, bătrîn, așa de bătrîn, că umbla tot propit pe două cărji de fer și nici cu ochii nu mai vedea bine, că îi intraseră afund în cap și pleoapele i-se lăseseră preste ei. Și era, dragii moșului, avut mare bătrînul acesta, ci-că avea bani ca năsip în Murăș și-i mersese vestea preste țări și mări. Da, dacă avea atîta bogăție, avea și un năcaz omul lui D-zeu. Și năcazul lui era, că nu avea pe nimeni în aretul curții lui, decît pe un fecior de vre-o 20 de ani, care avea să-i moștenească averea. Da asta încă tot nu era năcaz, că dacă ai pe cineva, ai pe Dumnezeu, dar' adevăratul lui năcaz era, că satul întreg îl ura și povestea că bătrînul și-ar fi agonisit averea cu hămișag și că e strigoii... Cite nu vorbește gura satului.

Și fiind-că moșul și feciorul erau singuri singurei, își însură bătrînul feciorul și își aduse noră în casă, o fată de-i merse vestea și povestea de frumoasă ce era, că la soare te puteai uita, dar la dînsa ba! Și mai era nora moșului și cumineți și bogată — lucru mare! Toate erau acumina bune, dară într-o bună dimineață se pome-

Să vor da recursuri la Curie. Și vom vedea de-o fi și Curia așa de dreaptă, ca comisia dela orașul nostru.

Așa și în alte părți, unde oamenii nu s'au interesat, au rămas mulți de-ai noștri afară. Au fost însă în schimb luați alții cam pe atîția ciți au căzut. Iar socotind că cu alegătorii după fum stăm mai bine ca în trecut, — putem zice, că puterile românești la Orăștie, deși comisiile au forțat și forțează rău listele, — nu au scăzut, ci suntem chiar în oare-care creștere.

Dar nu putem rețacea faptul, că în prea multe comune, cărturarilor n'au făcut tot ce trebuia să facă, că de făceau, noi spoream cu sute de voturi față de trecut.

Alegerea dela Dobra.

Curia a pus zi de pertractare a protestului (petiției) ce s'a dat la ea contra alegerii celei bașbozucești ce s'a făcut de rîndul acesta la Dobra, — pe 8 Iunie 1905.

O rectificare.

Făgăraș, 2 Aprilie n. 1905.

Stim. ale Redactor!

La cele scrise de Dr. Nicolae Șerban în nrul 28 al „Drapelului“ și nr. 28 al „Telegrafului Român“ pentru orientarea publicului român răspund următoarele:

Declar dela început, că nu bucuros stau de vorbă cu Dr. Nicolae Șerban, care în loc să tacă și să-și ascundă fața în urma celor întimplite sau în loc să se spele de acuzele grave, ce i-s'au adus, nu face altceva, decît mă învinovățește cu fel de fel de lucruri. Mă învinovățește, că eu aș fi părăsit programul național și aș fi intrat în partidul guvernamental, ceea ce aș fi anunțat și la Budapesta. — Aceasta, și în genere toate cele înșirate de Dr. Nicolae Șerban, sunt neadevăruri, pe cari în lipsă de alt material să încearcă a le exploata în detrimentul meu, crezînd că prin aceasta va abate dela sine păcatele ce-l apasă.

Dr. Nicolae Șerban este cel mai puțin competent de a mă trage pe mine la răspundere în chestii de această natură.

Pentru-ce să împrăști nedumerile publicului român referitor la a-

niră tinerii cu bietul bătrîn țapăn. Închise ochii pe vecie!

N'a bilit nici batăr o zi, și a trecut așa fără de veste, neîngrijit. Și plînsese apoi și bocete, dragii moșului! Plîngea nevasta cea tinără și plîngea feciorul, dar de giaba, cine-i mort nu mai învie.

Să apucaseră acum și gătiră toate celea pentru îngropăciune și a treia zi îl petrecură pe bietul bătrîn cu pompă mare la groapă, apoi îi puseră o pomană la care numai frunza și earba nu se adunase!

Dacă l'au îngropat, după-ce se liniștiseră toate, se puse feciorul pe căutate și căută, căută... în dreapta în stînga, după comoara bătrînului, dar banii nicăiri! A căutat zile, a căutat săptămîni, până în urmă și 'n urmă văzînd că nu află nimic, s'a liniștit și poate liniștit și-ar fi trăit viața toată, dacă nu s'ar fi întimplat povestea ce vreau să vi-o spun acum.

Ascuțiți-vă dară urechile, dragii moșului, și băgați bine de samă, că cine-o asculta frumoase povești a învătă, și cine-o adormi, nimica n'o auzi.

Chiar a șeptea săptămîină după îngroparea bătrînului, într-o noapte de celea întunecate, de nu-ți vedea mîna numai ce i-se arată feciorului o nălucă albă în vis. Și tot așa i-s'a arătat șapte nopți de-a rîndul, așa că dela o vreme feciorul nu s'a mai putut răbda și i-a spus și nevastei ce i-se arată lui în vis. S'au gîndit ei apoi și s'au rîngîndit și pe urmă feciorul s'a hotărît, că dacă i-s'a mai arăta odată vedenia aceea albă, el să se scoale, să se ducă după ea și să o întrebe că cine-i și ce vrea?

Și iacă numai, dragii moșului, chiar cînd era a șeptea noapte se pomenește iară cu vedenia, îmbrăcată

ceastă împrejurare, pe care Dr. Nic. Șerban o mistifică atît pe cale ziaristică, cit și cu graiul viu, expun starea faptică:

Afacerea lui Dr. Șerban cu baronul Born este cunoscută. Acest din urmă, după-ce în ziua alegerii la fața locului s'a convins, că Dr. Șerban nu i-a prezentat lista sa de candidare, indignat și scandalizat s'a reîntors la Făgăraș, unde și-a adus aminte de declarația lui Șerban de abdicere și s'a decis să-l nimicească chiar cu arma sa proprie. S'a decis adecă ca declarația de abdicere alui Șerban să o prezenteze președintelui de alegere. În scopul acesta pe la orele 3 d. a. a trimis pe însoțitorul seu Dr. Prinț Gyula cu automobilul la Arpaș. Acesta prezentându-se în tabăra noastră ne-a adus la cunoștință că baronul Born s'a decis, în urma purtării scandaloase alui Șerban, ca să întorcă rezultatul alegerii prin prezentarea declarației de abdicere în favorul meu și ar face aceasta fără nici o condiție, dacă nu ar avea obligamente față de partidul său. Mi-a făcut propunerea să trec în partidul liberal și atunci prezentează abdicerea lui Șerban. Eu i-am declarat că aceasta nu o pot face la nici un caz! După-ce Dr. Prinț Gyula a văzut, că este imposibil a mă îndupleca la așa ceva, mi-a făcut altă propunere și anume zicea că să dau o declarație, în care să se zică, că eu la cazul alegerii mele, voi intra în partidul liberal; dar' aceasta declarație pe mine să nu mă deoblige, absolut la nimica, și eu dacă voi fi ales, să am mîna liberă.

Cu această declarație baronul Born voia să se justifice înaintea partidului său, că el cînd a conlucrat la reușita alegerii mele, a avut în vedere interesul partidului său.

Eu m'am consultat cu partizanii mei și după-ce timp mult de cugutare nu era, am luat în considerare două momente ponderoase și anume: prezentîndu-se declarația de abdicere alui Șerban președintelui de alegere, îl vom demasca în modul cel mai vădit, iar în rîndul al doilea să va decide rezultatul alegerii în favorul nostru. Avînd acestea în vedere, și fără de a concede nici umbră de schimbare în programul nostru, am decis, că după-ce față de noi partida contrară s'a folosit de atîtea apucături, de ce să nu ne folosim și noi de momentul acesta decizător? Am hotărît ca să dau declarația sus amintită, dar' aceasta pentru mine și partizanii mei să nu fie obligatoare și să servească numai ca un fel de scuză baronului Born față de partidul său cînd la cazul reușitei mele l'ar interpela, cum de m'a spriginat pe mine candidat naționalist?

tot în alb din creștet până în tălpi, lungă, lungă și urîtă, Doamne, de să fugi. Se apropiă încet... încet, făcînd semn cu mîna feciorului să meargă după ea și acesta se sculă, se îmbracă mereuș și, fără a zice o vorbă legănată, se luă după ea.

Mare lucru nu ar fi, dar să te iei după vedenii în miez de noapte cînd nu-ți vezi nici mîna și mai ales că nu știi cine-i, unde te duce, ce vrea și ce are să se aleagă de tine, asta tot par'că nu o-aș face-o, să știu ce-o-i ști!

Brrr! Par'că mare 'mi-e groaza!... Dar feciorul moșului își pusese nădejdea în Dumnezeu și cu gîndul la el drăguțul, porni mereu-mereu pe urma vedeniei și hai, dute, dute, cale lungă să i ajungă; prin cîmp, peste văi, dealuri, părauă și păduri, tot înainte.

Într'un loc numai ce se pomeni că vedenia se oprește. Era în mijloc de o pădure deasă și acolo o roată mare de pajiste. Luna încă nu mai răsărise și noaptea părea că nu vrea să mai aibă capăt. Vedenia îi arată cu degetul locul unde avea să sape. Feciorul se uită odată roată împrejur și mai mare îi fu mirarea cînd văzu aci unelte de săpat, răsărite ca din pămînt.

Om cu frica lui Dumnezeu ca toți românii, feciorul nostru își făcu cruce apoi se măi uită odată îndărăpt, dar ce să vezi? Minune! Vedenia perî lăsînd în urma ei o dungă de lumină palidă, care din ce în ce tot mai rău se vedea, până-ce pe urmă peri de tot.

Acum se apucă feciorul nostru de săpat și dă-i, dă-i mereu înainte, lucra ca trei. Și din ce în ce tot mai tare se înverșuna. Singur nu știa ce are să se aleagă din lucrul lui, dar'

Acesta este purul adevăr și nimic mai mult.

Intregul acest episod l'am privit ca o apucătură față de partida contrară și față de persoana lui Șerban, care cu mijloace străine și pe căi perverse a cercat să ajungă la izbîndă; iar de altă parte voiam, ca declarația de abdicere să ajungă la actele de alegere, ca să nu mai poată nega Șerban ceea-ce făcuse.

Că acest episod a fost un pas greșit sau nu, aceasta nu sunt chemat să judec eu, ci publicul român. Și dacă mi-se va atribui ca greșală, voi avea tîria morală a o recunoaște, dar' declar, că atît eu, cit și partizanii mei, cu cari m'am consultat în aceasta afacere, am fost conduși numai și numai de cea mai curată intențiune, crezînd că față de un contrar ca Șerban — pentru asigurarea reușitei — ne este permis a ne folosi și noi de o apucătură.

Ceea-ce privește celelalte atacuri ale lui Șerban, voi fi foarte scurt.

Nici eu, și cred că nici ceilalți colegi din Făgăraș, nu invidiem absolut de loc cancelaria lui Șerban, chiar din motivul pe care ni-l spune, „că stă așa cum stă“.

Să numească Șerban pe aceia cari zice că sub anonimul „Dreptatea János“ au făcut în contra lui arătări criminale. Nu mă ocup de astfel de lucruri, deși am cunoștință de o mulțime de păcate, ce le are în creștate la răvași și cari sunt cunoscute în destul publicului din țara Oltului, așa că este superfluu a să ocupa cineva de ele.

Că am cerut eu dela Șerban 1600 coroane pentru repășire, nu-i adevărat. Șerban, nechemat de nimeni, a venit în casa părinților mei și acolo, cu lacrimi în ochi s'a rugat de ei să mă înduplece la retragere, că altcum e nimicit! Părinții mei, cu motivul să nu zică lumea că eu i-am cauzat perirea, m'au și înduplecat atunci.

Nu este adevărat că în chestia Born ași fi înaintat acuza la procuratură contra voinței acestuia. Pun la dispoziție documentele originale în această chestie ori și cui, ca să se poată convinge despre adevăr. De altcum ceea-ce s'a întimplat între baronul Born și Șerban, pe mine nu mă privește, eu am purces în această cauză ca reprezentant al baronului Born. Dacă Șerban s'a simțit jignit prin acuza lui Born, răfuiască-să cu el, nu cu mine.

Încît privește acuzele înșirate în petițiunea dela Curie, i-s'a publicat lui Șerban în 1 Aprilie răspunsul din partea Curiei, nimicîndu-i-s'a mandatul. Să știe foarte „bine“, atît la Făgăraș, cit și de aiurea, că cine umblă cu bani străini, eu sau Șerban.

cu nădejdea la Dumnezeu, lucră într-una. Il apucase și un pui de frică, că vedea că acum ar fi vremea să se lumineze de ziua și tot zi nu se mai făcea.

Săpase doar' ca de o fîntînă, de nu mai bine, dar apă nu mai izvorea: iacă odată bagă de samă, că tropotînd acolo pe locul săpat, se aude ceva sunet dedesuptul lui.

Se apucă mai cu nădejde de lucru și de-odată se pomeni, că a ajuns cu săpoiul în ceva peatră tare. Scormoni pămîntul de jur împrejur cu mîna și numai iacă-mi-te doamne, lucru mare! După-ce dete la o parte peatra, că o peatră îi era în cale, numai ce i-se opriră ochii pe o ladă mare, care era plină plinută cu galbeni și bănuți de aur, nu i-am visă la noapte. Bag'sama lada asta fusese acoperită cu peatra cea mare. Acum mai hodini o leacă, apoi își făcu o sfință de cruce și dete să pună mîna pe lada cu banii — dar' iai dacă ai de unde! Banii fuseseră fermecați — bag'seama — și după-ce și-a făcut el cruce, au perit, au intrat mai afund în pămînt, iar pe urma lor se auzia numai un vuet surd și un hohot de ris, ca și cînd ai lua pe cineva în batjocură!

Feciorul nostru stă se miră și se ciudește, că ce o să mai fie și asta. Acum dedea el seamă despre cele întimplate cu el. Ca și cînd s'ar fi trezit din un vis, se întreba și se chinua, că cine l'a pus pe el să plece în miez de noapte după vedenii?

Și iacă numai că de la o vreme se arată iară vedenia, dară de asta-dată în chipul și asemenarea tătăneșu, a bătrînului îngropat înainte cu săptămîni, care după cum vedeți dragii mei, se făcuse strigoii!

Nici la universitate, nici aiurea, n'am avut lipsă de ocrotirea nimănu, cu atît mai puțin de-alui Șerban, iar societățile bune în cari are Șerban obiceiul a introduce pe tinerii români din Budapesta, și-le poate închipi publicul român.

Dr. Nicolae Șerban nu e destul că în loc să se apere pe sine, mă atacă cu neadevăruri, dar' să mai folosește în contra mea de expresiuni nequalificabile, pe cari numai din gura tirgoveților le poți auzi. Pentru astfel de expresiuni este obiceiul a se cerc altă satisfacție: față de Dr. Nicolae Șerban sunt însă absolvat de aceasta datorință.

Dr. Oct. Vasu, adv.

Audiatur...

(Urmare și fine).

Cel mai puternic dintre toate mijloacele de apărare națională românească, fără îndoială e: foarte viu și neprihănitul simțămînt național românesc, în privința căruia excelează, cum să vorbește, cu deosebire Români ardeleni.

Tare aș vrea, ca să-mi arate cineva și să-mi descrie amănunțit și clar pe acel „modus in rebus“, care ar face cu puțință lipsirea Românilor de mijloacele de apărare națională, pe cari le-am arătat. Un astfel de mijloc nu există! De aceea fiecare Maghiar cu mintea și cu inima la loc, lucru cuminte ar face numai atunci, cînd ar părăsi ideea și dorul de a contopi pe Români în Maghiari, și ar căuta acel „modus in rebus“ și „modus vivendi“, cari fac cu puțință dezvoltarea pacinică a tuturor popoarelor Ungariei, și frățesca lor conviețuire. Există astfel de „modus in rebus“ și „modus vivendi“. Dovadă Elveția, locuită și ea din mai multe popoară, întocmai ca Ungaria noastră. Arată calea cătră acel „modus vivendi“ și lucrul ce-l vedem cînd conți și contese, prinți și prințese de naționalitate maghiară trimit reclame pentru întreprinderi ori societăți conduse de ei, și ca să cîștige bani și dela Români, pun în acelea, pe lîngă limba maghiară, și limba română!

E semnificativ și bătător la ochi, că dl profesor Doșa de repețite ori aminteste în răspunsul său, că Maghiarii îi lasă (cam cum vulpea din poveste a „lăsat“ strugurele să se coacă) pe Români, ca în afacerile lor bisericești și comerciale, să se folosească de limba lor românească. Dl prof. Doșa „grațios“ admite să fie și „Români cu limba română și ma-

Se apropiă strigoii de el și îi zise: — Ce stai năuc? Săpă aci în dreapta!

Feciorul dete o lovitură cu sapa în pămînt. Acesta se surpă și lăsa să se vadă o ușă mare făcută toată din fier și cu trei lăcate mari pe ea.

Strigoii se apropie din nou și zvirli cheile la fecior strigîndu-i: — Aici ai cheile. Descuie!

Și feciorul înmărmurit de frică nici nu cutează să-și ridice ochii cătră el tremurînd din creștet până în călcăie. Fără să mai zică o vorbă, apucă cheile și descuie lăcatele cele grele.

Din casa pe care o descuiase — că era cașă, dragii moșului, venea o duhoare grea de te amețea. Veni apoi strigoii și-i porunci feciorului să meargă după el.

Par'că era lucru necurat, feciorul să teama și tremura ca varga și tot par'că ceva îl îboldea să tacă și să meargă mai departe, așa că el singur nu mai era stăpîn pe voia lui și nu mai știa ce face.

Și merseră ei prin cele amar de căsi multe, dintr'una într'alta până sosiră la casa cea mai din fund. Aici era o grămadă mare de bani de aur și de argint, de-ți lua vederea, și într'un colț mai de laturi era o ladă.

De odată se oprî strigoii, se întoarse cătră fecior și-i zise:

— „Ai căutat averea mea după ce am închis ochii. Vezi, asta e toată averea ce o-ai căutat tu, uite acolo e lada, care a pierit dinaintea ta cînd ai săpat!“

Porniră apoi mai departe, dar minunea minunilor, cînd să iasă din casa aceea, iacă-mi-te Doamne, o cătană, ca toate cătanele, cu șipcă roșie în cap și cu pușcă pe umăr, se mișca

ghiară", cu simț maghiar, cu cunoștințe din limba, literatura și istoria națională maghiară, însă lipsiți de posibilitatea de a-și câștiga cunoștințe din limba, literatura și istoria națională românească.

Intre tinerii români cari studiază în de acele gimnazii maghiare, în cari învățătorul sau profesorul de istorie vorbește despre Români numai cînd poate enara despre ei lucruri și în-țimplări la aparență compromițătoare. — sunt Români de cei doriți de dl prof. Doșa, — iar în satele în care majoritatea locuitorilor sunt Săcui, și în țara „Sărmanului Fekete Jóska", descris de istețul „Sorcovă", e „îmbucurător" numărul astorfel de „Români", spre seducerea șovinștilor maghiari. In cea mai mare parte însă, a teritoriului locuit de Români, brânză de iepure și lapte de pasăre de ai arăta și ai da, totuși nu ai afla „Români" doriți de dl prof. Doșa.

Imi iau voie a încredința pe dl prof. Doșa, cum și pe fiecare Maghiar, că indivizii deveniți „Români" după dorința dlui prof. Doșa, vor fi astfel de „Români" numai pînă cînd ei vor ști, că regele Decebal și împăratul Traian, cari au viețuit cu mult înaintea lui Árpád și Tuhutum, au fost domnitorii protopărinților lor; numai pînă cînd ei vor afla că Hunyadi, Kinizsi și regele Matei Corvinul, au fost de origine *Români*; numai pînă cînd ei vor ști, că pe timpul comandanților de trupe honvezești Vasvári și Hatvani, au fost Iancu-Viteazul, Axente și Butean; numai pînă cînd ei vor ști, că precum confrății Maghiari au avut bărbați mari ca Széchenyi, Battyányi și Kossuth, și poezi ca Petöfi, Jokai și Kölcsey, — astfel au avut și „Românii cei proști" bărbați ca Șaguna, Șuluț, Bariț, Cipariu, etc. etc. și poezi ca Alexandri, Eminescu, Coșbuc.

Cînd „Românii" dlui prof. Doșa vor ști acestea și altele multe, atunci nebiruit ei să vor schimba în Români buni, întocmai precum Sorcovă spune că s'a preschimbât Fekete Jóska al lui, mort în urmă ca „Iosif Negru", de gloanțele turcești în șanțurile dela Plevna, printre frații sei Români.

Căci mijloacele de apărare națională românească, pe cari le-am amintit mai sus, foarte ușor fac Români buni, din „Românii" doriți și „grațios" admiși de dl profesor Doșa și de cei-ce gîndesc ca domnia.

Nu zic, că Români să nu învețe ungurește, fiind-că nu sunt de păre-rea, că Români învățînd numai românește să pot înălța la cultură și la untură, — precum bunăoară zice dl prof. Doșa, că în Ungaria numai (!?) vorbind ungurește, învățînd nu-

incet, încet, dintr'un colț de casă pînă în celalalt, — și era atît de deșirat și de negru, îmbrăcat în haine negre, și numai ochii îi scilpeau ca la miță, de te cuprindea o groază uitîndu-te la el. Bagseama el păzea banii. Văzînd că strîngînd se apropie de el, îi făcu un „salutiu" cătănesc și apoi își începu de nou mersul lui regulat ca și pînă aci.

Intr'aceea strigoiul și feciorul său ajunseseră la ceea ușă, pe care o împinse strigoiul odată. Ușa se deschise și ei eșiră iară la largul, dar apoi aci să fi văzut ce furnicar de oameni era, cum umblau, sbierau și să băteau.

Merseră ei mai departe și numai ce văzură pe un om spînzurat de limbă. Alt om era legat de mini și de picioare cu un lanț mare și gros și de lanț trăgeau, și dela picioare și dela mini, cite o păreche de boi grași.

Apoi mai văzură într'un loc pe un om slab, slab, de-i puteai număra coastele, mînjit cu smoală, și alți doi oameni trăgeau pielea de pe el. Unul era legat iară în lanțuri cu minile la spate și alții îl scuipeau în obraz.

Văzură apoi un om bolnav în pat și patul cu hainele ardeau pe el și el striga înzădar după ajutor, că nu se apropia nime de locul acela.

Intr'un loc unul era acoperit cu o grămadă de țoluri toate nouă și tot striga într'una, că moare de frig; iar altul culcat în pat, și acoperit cu un țol subțire și rupt și cit ținea patul lui îl tot ploua într'una și tot striga că creapă de cald.

Intr'alt loc niște copii mai mici erau pironiți locului și niște harapi negri ca fundul căldării le trăgeau cu

mai literatura și istoria națională maghiară, și avînd numai simț maghiar, te poți cultiva și ferici (!) Aș! Dar' eu știu perfect ungurește, ceteș ungurește, la vreme de trebuință vorbesc și scriu. Dar' pentru aceasta afirm cu deplină hotărîre, că:

Concepția dlui profesor Doșa, despre „Român cu limbă română și maghiară", cu cultură și cu simț maghiar, — însă fără simț național românesc, e cel puțin soră cu concepția, pe care limba maghiară o exprimă: „Fából vaskarika."

Precum Maghiar poate fi numai individul care mai pe sus de toate are limbă și simț național maghiar, — astfel, Român poate fi numai individul, care pe lângă limba română, are cel mai dezvoltat și puternic simț național românesc și mîndria, că s'a născut ca Român și trăește ca Român! Precum în o teacă nu încep două săbii deodată, astfel și într'un pept românesc, nu încep de odată două simțuri naționale! Dl prof. Doșa zice, că limba maghiară, scoate afară, eliminează — simțul național românesc, și îl înlocuiește cu cel național maghiar. Dovadă, că dl profesor e de o astfel de părere, sunt cuvintele d-sale din răspunsul dat lui „Romanus" unde zice: „Mai bine de jumătate dintre locuitorii Ungariei, vorbesc și simțesc ungurește, și numai o mică frîntură a inteligenței e carea nu se măturisește pe sine de maghiară."

Nici poveste. Dl prof. s'ar fi exprimat corect dacă ar fi scris așa: „Vorbesc ungurește mai bine(?) de jumătate dintre locuitorii Ungariei, cu toate acestea, simțesc în spirit național maghiar și se declară pe sine de Maghiari înaintea conștiinței lor, numai indivizii născuți din părinți maghiari. Numărul cazurilor excepționale, ce să arată în astă privință, e cu desăvîrșire dispărent față de colosalul număr al nemaghiarilor din patrie."

Sapientia satis.

Romanus R.

RĂZBOIUL

Pe câmpul de război aceeași stare: Rușii se retrag meru și își adună la un loc puterile, ca să mai de pept odată cu Japonezii. Aceștia își aduc meru trupe proaspete din țară spre întărire.

Linevici noul comandant suprem rusesc, a dat sfat locuitorilor din Carbin să se retragă în lăuntru Siberiei. Din asta deduce

eleștile înroșite în foc părul de pe cap și pielea de pe degete. Trecură și pe lângă ei, dară nu departe era alt om chinuit. Acesta era așezat cu spatele cătră pămînt și cu foalele în sus. Doi înși îl îndopau ca pe o gîscă cu strîngerea, și el tot sbiera în raptul capului, vorba aluia: „Tineți-mă unul și dați-mi doi", de flămînd ce era.

Alții iară ardeau de vii și cite și mai cite lucruri înfiorătoare și urite, așa că feciorul încremenise și'l treceau sudori de moarte.

Atunci să apropie strigoiul de nou de el și-i zise:

— Ce te miri? Aici suntem la noi — pe „ceea lume!" Il luă de braț, îl purtă peste tot locul, îi arată toate și îi talmăci osînde, care pentru ce era osîndit și cum; apoi pe urmă îi zise:

— „Acuma după-ce ai văzut toate, de vrei să mergi acasă, haide! La marginea gropii te așteaptă carul, iar banii ce i-ai văzut toți țî-i dau ție, că eu și așa n'am ce face cu ei. Îi poți duce acasă, dar ai grijă ce faci cu ei, să nu ajungă și sufletul tău aici!"

Bagseama — dragii moșului — acolo era iadul!

Intr'o clipă se pomeni feciorul, singur, iară la marginea gropii unde îl aștepta, — dragă-mi-te doamne, — un car cit un munte și încărcat cu tot felul de bani. Dar nici tu cal, ori bou, ori batăr om care să mîne. Nimic, nimic!

Feciorul se sui sus și carul ca din sînîn porni. Mai auzi o fluerătură lungă și un vuet asurzitor și pe urmă se pomeni singur, singurel, cu carul

lumea, că la Carbin se vor da încă lupte mari.

Știrile de pace s'au spulberat, pentru-că Rusia zice că se simte destul de tare, ca să urmeze războiul încă cu multă înverșunare.

NOUTĂȚI

Paștile la Orăștie vor aduce societății românești, pe lângă bucuria praznicului, și o bucurie artistică: Reuniunea română de cîntări, în a cărei cor au intrat acum număroase cîntărețe și cîntăreți din inteligența locală, dinpreună cu voci alese din popor, — va da un *Concert*, care promite a fi mult mai presus decît concertele de pînă acum ale acestei Reuniuni, deși și acelea au fost destul de bune.

Va ridica mult nivelul concertului și faptul, pe care îl vestim cu bucurie, că distinsa violinistă d-șoara *Adelina Piso* (Săcărîmb) a avut bunăvoința a primi invitarea Reuniunii și a lua un punct ori două din program, pentru violină. Iar d-șoara Piso va fi acompaniată la pian de dna *Victoria Dr. Erdélyi*.

Vom publica la timpul său programul întreg. — De prezent corul își urmează, sub conducerea dlui dirigent *I. Branga*, probele, cari ne lasă să sperăm mult.

După fumuri. Peste Murăș alegerea alegătorilor după fum a mers bine și în Balșa, unde au fost aleși dl I. Lucăcel, inv. pens. și Ioan Moga a Marii, oameni de încredere, (în locul birăului și juratului aleși an, și cari votaseră contra Românilui). Asemenea s'a făcut alegere bună la Almașul de mijloc, la Mada, la Bozeș, și în cele mai multe sate de pe Valea Geoagiului. Numai puține sate mai sunt, în care poporul nu și-a priceput chemarea.

— Pe *Valea Ampoiului* (cercul Ighiu) bărbați de toată încrederea au fost aleși în Pătrîngeni: Vas. Miclea și Aurel Ardean; în Galați: Avr. Petreanu și Teod. Roman; în Valea-Dosului: Petru Vasilife și Nic. Cimpean, și la Feneș asemenea.

În Trimpoale, pe lângă primarul siab, au ales și un om vrednic. Dar încolo notarii Radu și Cismaș își fac de cap siluind alegerile și rectificarea listei electorale, ca să facă nădejdi și în viitor omului stăpînirii.

Cit de conștiențioasă e administrația în acest cerc, se vede și de acolo, că sub mîna lui Cismaș, e birău în Poiana un om care a fost în temniță 5 ani și jumătate, și acnm

numai, în miez de noapte, în curte, acasă la el.

Noaptea plecase — noaptea sosise! În cealaltă zi chemă șapte popi, din șapte sate și făcu un maslu pe comoara ce o adusese.

Dar ce nu-ți e „dată", nu-ți e „dată" — dragii moșului! Așa și el. În altă noapte au început banii a arde, și cu banii a ars și casa, dar nu numai a lui, fără satul întreg a ars, așa că nici urmă n'a mai rămas. Și au ars și mulți oameni, între cari și feciorul moșului cu nevastă, cu tot; iar banii au perit, au tunat în pămînt.

Că au fost bani vrăjiți!

Spun cei cari au scăpat cu zile din focul acela, că de atunci și pînă acum tot la al șeptelea an, a șeptea lună și a șeptea săptămînă, încep a arde banii în locul acela și se vede o pară mare galbenă, iar pe de laturi păzesc focul trei oameni, ca să nu se apropie nimeni.

Da nu-s oameni — dragii moșului — ci-s sufletele celor trei, adecă a bătrînului (Strigoiul) a fecioru-său și a harapulii de cătană. Suflete cari, n'au odihnă nici pe cealaltă lume. Suflete blăstămate, cari sunt osîndite să păzească banii vrăjiți!

Și, cică lucru mare, cine înoptează pe acel loc, nici nu să mai întoarcă acasă.

Să ne ferească Dumnezeu, — dragii moșului!

Noapte bună!

Călm.

la ales de »alegător« pentru sat, după fum.

Dar pela Metes cum stăm? Cerem raport! Ne-am pocăit ori suntem tot cum am fost?

† **Ioan Pop Reteganul**, zelosul culegător de literatură din popor, a murit subit în 3 Aprilie în *Bistrița*. Dzeu să-l odichnească în pace.

Altoile au sosit! Cu părere de bine vestim pe interesați, că altoile avizate „Reuniunii Economice" dela Orăștie, anume: merii, prunii, cireșii, nucii și pădureții, sosesc azi, Vineri, la Orăștie. Cei-ce, în grădinele școlare, doresc să aibă pădureți buni de altoit chiar în vară, să vină să și-i iee pînă sunt. Au venit vre-o 2000.

Se poate să sosască încă și altoile celelalte (perii și vișinii) în ori-ce zi. Să găsească în curtea „Ardelenei".

„*Lupta dela Ighiu*", o pagină frumoasă „Din luptele noastre naționale", a apărut în broșură bine îngrijită, în Tipografia Nouă a foii „Libertatea" din Orăștie. Din ordinului Dr. Ales. Vajda Voevod broșura s'a trimis în pachete potrivit în fiecare comună, ca să fie împărțită *tuturor* alegătorilor din cercul Ighiu, și celor ce au votat cu Dr. Vajda și contra lui și celor ce rēmas pasivi.

Cei la cari n'ar fi ajuns esemplarele destinate, să ne avizeze ca să li se trimită eventual de nou.

Castelul dela Hunedoara e în primejdie de a se derîma. Se scrie ziarelor că bastionul principal din partea numită Huszavár, sa prăbușit și poarta Bethlen din apropierea lui încă e în primejdie de a cădea, de nu va fi sprijinită. Pricina ar fi a se căuta în canalul de scurgere ce a săpat pe aci fabrica de fer, prin care a atins tîria temelilor.

În cercul Dobrei slujbașii s'au dat la abuzuri din greu: În cercul Brănișca alegerile după fum, n'au fost alegeri, ci batjocură. În Boz s'a încercat alegerea fără a o vesti. Dar oamenii harnici aflînd cînd va fi, au mers și au votat cu Urșă Gaspar și Gaspar Antone. Notarul însă n'a primit pe acest din urmă, pe cuvînt că n'are dare scrisă pe el ci numai pe nevastă!

În *Tîrnăvița* s'a dus însoțit de gendarmi. Fiînd-că oamenii n'au pus pe primarul dorit de notar, acesta a schimbat la ședule de-a oamenilor și a siluit în chip păcătos voturi pentru primarul, iar la 2 ore a declarat alegerea de încheiată, ne-lăsînd la vot pe 20 oameni ce mai cereau și ei votare!

Pe aiurea tot așa. Căci în acest cerc jumătate din sate n'au alți alegători decit pe cei după fum, și de aci lupta cea urîtă a administrației în jurul acestor alegeri.

„**Alegerea protopopului Vas. Dămian de deputat la Baia-de-Criș**", e titula broșurei îngrijite, de 3 coale, care a apărut în „Tipografia „Libertății" din Orăștie, cuprînzînd raportul despre alegerea cea acuși legendară, dată de bravii Zarandeni în Ianuarie a. c. la Baia-de-Criș.

Atît dl deputat Dămian, cit și dl avocat Dr. I. Papp din Brad, au comandat cite 1000 exemplare din broșură și împart bravilor Zarandeni, ca un semn de aducere aminte de frumoasele zile. Cei-ce doresc a avea interesanta broșură, să se adreseze la domnia lor.

Doi robi militari au fugit zile astea din temnițele mari militare din Arad. Au spart cu grijă un perete, prin care au intrat noaptea în cancelarie, aici au jefuit banii din cassă, vre-o 2000 coroane, apoi îmbrăcîndu-se în haine civile, ca să nu bată la ochi pazei, s'au strecurat și au fugit. N'au putut fi prinși. Erau doi tăl-

hari, unul judecat la 8 și altul la 6 ani robie grea.

Elevi gimnaziali eliminați. S. D. T. din Sibiu publică sub titlul de mai sus următoarea știre: „Șase elevi din cursul inferior al gimnasiului de stat de aici, *Români* de naționalitate, au fost izgoniți din școală prin „consiliium abeundi", fiind-că cu ocaziunea serbării 15 Martie au rupt de la peptul cătorva camarazi de ai lor, tot Români, cocardele tricolore roșu-alb-verzi, le-au scuiapat și călcat în picioare."

Profesor nou. Harnicul tînăr *Tit Liviu Blaga*, fiul preotului din Lăncrăm, a depus cu bun succes cenzura din științele matematice la universi-din B.-Pesta în 24 Martie a. c.

Viață percută a simțit că a trăit profesorul de universitate Richard Heimsel din Viena, care urîndu-și zilele, și-a tras în 4 April un glonț și a murit îndată. Caz rar între oameni de poziția lui.

„**Cum am luptat?**" este titlul unei broșuri apărute la Pesta în tipografia foii »Poporul Român«. E o descriere pe scurt a luptei electorale din toate cele opt cercuri în care am ieșit biruitori, dînd la fiecare cerc și portretul mic al deputatului ales. Dă apoi și descrierea luptelor electorale dela Sebeșul săsesc și Cehul Silvaniei; despre alegeri și opreliștile ce pune legea pentru alegeri. S'a tras în 10.000 exemplare și să vinde cu 40 fil. broșura, plus 10 fil. de porto. O recomandăm cu căldură cetitorilor.

În atențiunea emigraților la America. Guvernul Ungariei a liberat călătoria la America și prin Bremen. Cine are pașaportul predat pe la Fiume, acela poate călători și prin Bremen, dacă are cartea de vapor prin Bremen.

Cine s'a decis a călători prin Bremen la America, acela trebuie negreșit să timită de acasă 20 coroane arvnă; după primirea arvnii fie-căruia i-se trimite cartea de vapor.

Lucrătorii cari sunt harnici și sănătoși, cari au biletul de tren plătit în America pînă la locul destinat și cari pot arăta 50 coroane bani gata aceia toți sunt primiți în America. Cine are cunoscuți în America, să ducă adresa celor cu sine.

Cine are ochi bolnavi, sau alte rane trușesti, mai bătrîn de 50 de ani, sau e arvnat în vre-o fabrică la lucru în America și merge anume la lucru rezemat, pe acela îl inapoiază din America.

În Ratibor precum și în Bremen fie care emigrant să vizitează, așa că fie-care pecînd vine în Bremen pe vapor poate fi primit în America.

Un munte de pășunat pentru vite ori oi, în întindere de 225 jugăre poiene și 283 jugăre în pădure de brad, — muntele Gonova — din hotarul comunei Coroiști (cercul Puj), — e de vîndut ori de arîndat. A să adresa la

Ioan Fărcaș Belea
în Rîu-alb.
(Fehérviz, posta în loc).

O jireadă de otavă, de 16 cară, foarte bună, mestecată cu 4 cară de pae, se găsește de vînzare în Bințînți. Doritorii a să adresa la dl Dumitru Vlaicu.

Silvoriu (șlivoviț) foarte bun, am de vînzare 800 litre Vînd litrul cu 1 cor. 40 fil.

A se adresa la subscrisul. Trimis muștră.

Lazar Pârva,
proprietar în Brad.

Ținăr român, absolvent de școlile comerciale cu examen de maturitate, posedă afară de limba română, l. maghiară și l. germană în scris și vorbire, cu exerciții în scrierea cu mașina, **caută condițiune** la vre-un institut comercial românesc, ori în o cancelarie, pe lângă pretențiuni modeste.

Adresa la administrația foii.

Un candidat cu praxă mai ales în ale cărilor funduare află momentan aplicare în cancelaria mea. Lângă oferte să se alătureze și condițiile.

Sasca-montană (Szászabánya Krassó-Szörény).

Dr. Vasile Meșter,
advocat.

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește

Asigurări de viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual K. 32,000.000 — Dividende solvite K. 170,000.000 —
Avere proprie » 260,000.000 — Despăgubiri de viață 520,000.000 —

Agentura generală pentru Transilvania: Cluj, Str. Ferencz-József 17.

Filială pentru Ungaria:

Budapesta, Str. Kossuth-Lajos 4 în palatul Standard (Casa proprie).

Centrala generală: Edimburg (Anglia).

Foarte recomandabil!

Cine voeste să bea o cafea bună, e rugat a cere preț-curentul românesc dela subsemnata firmă română din Fiume, în care se află tot soiul de marfă pentru susținerea casei, cu prețuri foarte moderate, cari se expediază în pachete postale de 5 Kgr. liber de vamă și porto-postal.

Ofert calitățile cele mai bune de cafea cu următoarele prețuri:

CAFELE:

Nrul	La comandă e bine să se amintească și numărul cafelei	1 Kgr. 5 Kgr.	
		C. fil.	C. fil.
1	Santos — naturală și alcasă	2,50	12,50
2	Menado-Liberia — cu boabe gălbuie foarte mari	2,90	14,50
3	Rio-Margele — are un gust foarte bun	2,90	14,50
4	Portorico — foarte căutăta, mărime mijlocie	2,90	14,50
5	Portorico-Piraldi	3,60	18,00
6	Cuba — fină	3,15	15,75
7	„ — mai fină	3,20	16,00
8	„ — cea mai fină	3,50	17,50
9	„ mărgele, calitate foarte bună	3,20	16,00
10	„ specialitate, de finetă rară, boabe mari foarte frumoase	3,80	19,00
11	Jamaica, — cunoscută pretutindena de cafea bună	3,10	15,50
12	Java Vineție — foarte frumoasă cu boabe egale	3,30	16,50
13	Java Aurie — soiul ca menado, ușoară	3,40	17,00
14	Neylgherry — cafea grea, foarte recomandabilă	3,40	17,00
15	Ceylon fină	3,50	17,50
16	„ Plantațiune — cel mai fin soi de Ceylon	3,80	19,00
17	Mărgele Plantaț, cel mai fin soi de Ceylon	4,20	21,00
18	Mocca arabă — tare zdrobită, dar foarte fină	3,60	18,00
19	Rio mărgele — Cuba Nr. 6	14,75	73,75
20	Portorico Nr. 4. — Cuba mărgele	15,25	76,25
21	Java Aurie — Jamaica	16,25	81,25
22	Mocca Cuba Specialitate	18,25	91,25

Promit serviciu prompt și cu acurateță, rogând P. T. public românesc pentru binevoitorul sprigin.
Cu profundă stimă

IMPORT DE CAFELE ȘI TEA
Romul Pascu
Fiume.

215—1905 sz. végh.

Árverési hirdetés.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírre teszi, hogy az algyógyi kir. járásbíró-ságnak 1904. évi Sp. 815/5 számú végzése következtében Dr. Margita János ügyvéd által képviselt Rusz Petru bakonyai lakos javára Számfira Danila és t. ellen birtokba adás jár. erejéig 1904. évi november hó 16-án foganatosított kielégítési, végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 612 korra becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, takarmány nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíró-ság 1904. évi V. 506/4 számú végzése folytán kor. fill. tőkekövetelés és ennek 190 évi hó napjától járó % kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 161 kor. biró-

lag már megállapított költségek erejéig. Cseb községeben végrehajtást végző lakásán leendő megtartására 1905. évi április hó 15. napjának d. e. 12 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöb- bet ígérőnek, szükség esetén becs- áron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógy, 1905. évi Már- czius hó 31-ik napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN:

IOAN NIGA.

Arad, strada Atzél Péter Nr. 1.
(Lângă Crucea-Albă).

Nr. 60/1905. Of. par. 2—2

Publicațiune.

Pentru lucrările de renovare la biserica gr.-or. din Ludoșul-mare, tracterul protoprezbiteral al Mercuriei, să excrie licitațiune minuendă pe ziua de **Duminecă 3/16 Aprilie la 2 ore p. m.** în școala gr.-or. din loc.

Prețul de strigare e 4000 coroane. Doritorii de a licita au să depună 10% din suma preliminară în bani ori hârtii de valoare.

Planul, preliminarul și condițiunile detaliate, să pot privi la subsemnatul oficiu parochial.

Ludoșul-mare, la 16 Martie 1905.

Oficiul parochial gr.-or.

Văzut: **Ilie Pop,**
preot gr.-or. rom.

Avr. S. Păcurariu,
protoprezbiter.

Nr. 60/1905. Of. par. 2—2

Casă de vânzare.

Subsrisa vînd din mîna liberă o casă constătătoare din trei odăi și pivniță, aflătoare în Orăștie, strada Roșoșelului Nr. 40.

Maria Susan.

Licitațiune.

In Geoagiu Suseni să dă în întreprindere p. in licitațiune minuendă edificarea unei case, pe lângă prețul de 4550 Cor.

Doritorii de a întreprinde acest lucru au să depună un vadiu de 10% dela prețul rămas în licitațiune pentru zidire.

Pentru informațiuni a să adresa cei interesați la administrația foii „Libertatea“. Licitațiunea va avea loc în 16 April n. c.

Nr. 795—1905 kg.

Publicare de licitație.

Se face cunoscut din partea magistratului orășănesc, că se pune în vânzare pe cale de licitațiune publică, pe baza de oferte în scris, cum a unei licitațiuni verbale, cu rezerva de a obține aprobarea forurilor superioare, — o pădure de lemn de fag a orașului Szászváros aflătoare pe hotarul comunei Șibișelul vechiu. (c. Hunedoarei)

Pădurea cade la 2-6 kilom. dela drumul comitatenz și la 19-7 kilom. dela stațiunea căii ferate a orașului Szászváros. Conține un cuantum de lemne de 136816 m. c. pe un teritor de 602 jugăre catastrale, prețuite în sumă de 136816 cor.

Licitațiunea publică va avea loc în 26 April 1905 în sala de ședințe a comunității, la orele 9 a. m.

Reflectanții la aceea, au a depune un vadiu de 10% a prețului de strigare, la mîna președintelui licitațiuni, înainte de începerea licitațiuni verbale, anume la mîna primarului, ca președinte al licitațiuni.

Condițiunile mai detaliate se pot vedea și căpăta la Magistrat. Dela magistratul orașului Szászváros, la 17 Martie 1905.

2—2 **Fridrich Acker,**
primar.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental, edifica și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor părochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

Creamul și săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine fața și mâinile!

Preparatele lui Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca

N. Vlad, Orăștie (Szászváros).

Cream de benzoe mygdale. Creamul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea feței și mânilor, dând totodată și o finețe deosebită. Delătorează tot felul de necurății de pe mână și față, ca: pete, bubițe, sgrăbunțe, pistenii (mitesser), și netezește și sbrănciturile. Conținutul creamului acestuia e nesticăcios pentru față și mîni. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale. Săpun excelent pentru toilette. E preparat din ingredenții foarte fine și din plăcute mirosuri de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 70 fileri.

Poudre Veturien. Acopere foarte bine, încât nici nu se observă că fața este pudrată. Intrebuințată, pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute ce alt-cum ar cauza vîntul, răceala și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galbînă. Prețul 1 coroană.

Veturien parfem. Vera-violeta, cel mai fin parfem de violele. Prețul 1.60 fileri.

Apa de gură „Kremsier“. Prin întrebuințarea apei acesteia nu devin dinții găunoși, — delătorează durerile dinților și întărește dinții și gingiile. Prin întrebuințarea apei acesteia se delătorează mirosul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuințarea apei acesteia cu praful de dinți „Kremsier“, devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fileri.

Praful de dinți „Kremsier“. Prin întrebuințarea prafului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fileri.

Perii de dinți, fine. Alegere mare — în diferite prețuri. — **Esență de China.** Contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1.20 fileri.

— **China tannopomada.** Pentru creșterea părului. Prețul 70 fil. — **Oleu de nucă.** Extract de nuca oleica, p. conservarea părului. 1 sticlă 80 fil.

Diferite mirosuri de parfemuri franceze de prima calitate — să capăta după măsură.

Săpunul de benzoe mygdale e cel mai bun în întrebuințare. Săpunuri foarte fine — și deosebit plăcut mirositoare, să capăta din flori de violele, marguerite și scumpină (iorgovan) à 70 fileri, precum și săpun de ouă a 20 fileri.

! Instrucțiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri și diferite beuturi! !

!! Thee foarte fină !!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.

PENTRU BISERICI! De vânzare două uși mari (cele împărătești, din mijloc), pentru altarul unei biserici, foarte artistic sculptate în lemn de teiu. — Prețul moderat. La administrațiunea foaiei noastre, unde se dau și informațiuni mai deaproape, se poate arăta ori-când și fotografia lor.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta

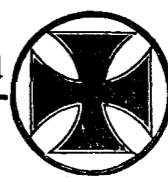
Nu e mijloc secret.

Vindecă și înviorează

pe lângă garanție

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă

să da împrejurării, că boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți migrene, neuralgie, impedecarea circulațiunei sîngelui, anemie, amețeli, țituri de ureche, bătăie pe inimă, sgăreiri de inimă, astmă, auzul greu, sgăreiri de stomac, lipsa poftei de mîncare, receală la mîni și picioare, reumă, podagră, ișias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsie, cireulațiunea neregulată a sîngelui și multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 de zile nu se va vindeca, i-să retrimite banii. Unde ori-ee încercare s'a constatat zădărnice, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. V. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“, de oare-ce „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor. Prețul aparatului mic e 4 cor. folosibil la morhuri, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și streinătate

MÜLLER ALBERT, Budapest, Strada vadász Nr. 42 colțul strada Kálmán.

„Tipografia Nouă“, în Orăștie.